

Tri Cine

Mit in legenda

✍ Andrej Mašera

Nešteto vznesenih besed, visoko navdihnjених izrazov, plamenečih izlivov občudovanja in brezmejnega, prav strastnega oboževanja je bila deležna ta čarobna gorska skupina v Dolomitih. »Skale iz sanj«, »čarobni skalnati obeliski«, »čudo iz skal«, »ikone Dolomitov«, »fantastična Trojica«, »magična lepota«, in še in še ... Alpinisti vseh generacij so se v zadnjih 135 letih, kar jih je preteklo od prvega vzpona na Veliko Cino, vedno znova podajali v navpične in previsne stene Treh Cin in ustvarjali zgodovino svetovnega alpinizma. In res – od kod ta spoštljivi občutek do zgodovinske veličine, ki mora navdati vsakega, ki se odpravi v njihove skale ali pa jih samo skromno opazuje od vznožja. Zakaj tako? Zakaj so vzhodno od Matterhorna Tri Cine najznamenitejši vrhovi v Alpah? Tine Mihelič, alpinistični romantik par excellence, je v svojem plezalskem vodniku o Treh Cinah to obrazložil takole: »Arhitektonska enotnost, izjemna izklesanost ostenij, njihova višina, neprekinjena vertikala in monolitnost, vse to daje Cinam resnično fantastično podobo, ki presune vsakega obiskovalca. Nedvomno sodijo Cine med najbolj znane, gledane in fotografirane (pa tudi fotogene) gore na Zemlji.« Težko bi dodali še kaj.

Vrhovi in stene

Tri Cine (Tre Cime di Lavaredo, Drei Zinnen) so pravzaprav zelo majhna gorska skupina v Sekstenskih Dolomitih, ki stoji osamljena na izrazitem skalnatem podstavku. Čeprav dominirajo trije glavni vrhovi, gre za nekaj več vrhov, ki se nizajo v smeri od zahoda proti vzhodu, od sedla Forcella Col di Mezzo, 2315 m, do sedla Forcella Lavaredo, 2454 m. V skrajnem zahodnem delu je nekaj nižjih, alpinistično manj pomembnih vrhov v grebenu z imenom Croda del Rifugio. Jugozahodno in južno od Zahodne Cine se stiska k njej ne-

kaj stranskih, ošiljenih stolpov, od katerih je najvišji Croda degli Alpini, 2885 m. Nato sledi ogromna skalnata gmota Zahodne Cine (Cima Ovest), 2973 m. Njena navpična severna stena je v spodnjem delu kot spodjedena, tako da oblikuje velikanse rumene strehe, ki se sklanjajo daleč nad vznožna melišča. Na južno stran so pobočja Zahodne Cine razbrazdana, razbita, delno zagruščena, predvsem pa občutno manj strma. Ozka škrbina Forcella Grande loči Zahodno od Velike Cine (Cima Grande), 2999 m, ki ima videz ošiljene piramide, pravilnih oblik. Njena severna stena, neizprosno navpična in previsna, stoji kot skalnat monolit nad širnimi melišči. Z vrha se proti vzhodu in zahodu spuščata naostrena raza, južna stran gore pa je dosti manj strma; steno vodoravno prežeta izraziti zagruščeni polici. Dalje proti vzhodu se dviga vitki stolp Male Cine (Cima Piccola), 2857 m, ki jo od Velike loči Forcella Piccola. Mala Cina na vse strani prepada z navpičnimi stenami in razi, tako da nima šibke točke, po kateri bi lahko splezali nanjo brez večjih težav. V njenem masivu sta vzhodno še dva vrhova: bolj čokata Punta di Frida, 2792 m, in popolnoma navpična Cima Piccolissima, 2700 m. Pri tej se v novejšem času upravičeno vse bolj uveljavlja naziv Torre Preuß, po znamenitem alpinistu, ki je prvi splezal na njeno teme.

Zgodnji mejniki

Predstaviti kratek oris alpinistične zgodovine Treh Cin je strašansko težka naloga; za to je treba napisati knjigo. Predvsem je treba poudariti, da so se plezalski dosežki v Cinah vedno znova uvrščali v sam vrh svetovnih alpinističnih dosežkov. V njihovih navpičnih stenah in previsih so se preskusili skoraj vsi plezalci, ki v alpinistični zgodovini nekaj pomenijo.

Leto 1869. Ni naključno, da je Dunajčan Paul Grohmann, slavni »osvajalec« številnih vrhov v Dolomitih, vzel na muho tudi Veliko Cino. To leto je bilo res enkratno v njegovi gorniški karieri: splezal je na Punto dei Tre Scarperi (Dreischusterspitze), 3152 m, in Sassolungo (Langkofel), 3181 m. V družbi z vodnikoma Franzom Innerkoflerjem in Petrom Salcherjem se je 21. avgusta povzpел še na Veliko Cino, tako rekoč na horuk. Od vstopa v steno do vrha so po-

trebovali 2 uri in 25 minut, to je osupljivo hitro, posebno še, če upoštevamo iskanje smeri in preprosto opremo, s katero so razpolagali. Po isti smeri gre danes običajni pristop na Veliko Cino (opisan v predhodnem članku). Gre za lepo, razgibano smer zmerne težavnosti (III/II), ki je zelo obiskana. Z dobrim gorskim vodnikom, ki ob potrebi tudi malo potegne z vrvjo, se vzpona lahko lotijo tudi izurjeni gorniki neplezalci.

Deset let kasneje, na isti dan, sta M. Innerkofler in G. Ploner splezala na Zahodno Cino. Smer, ki je tudi danes običajni pristop, ni posebno privlačna in rabi večinoma le za sestop. Leta 1881 sta S. Siorpaes in L. Grünwald zlezla na Punta di Frido (III/II), nekaj dni kasneje pa je zgodovina zapisala izjemen dogodek: M. in H. Innerkofler sta splezala na Malo Cino po zanimivi smeri v navpični steni (IV/III), ki je nedvomno najzahtevnejši običajni pristop v Cinah. Še do danes se je ohranila velika priljubljenost te smeri med plezalci.

Leta 1890 so H. Helversen, S. in V. Innerkofler potegnili odlično smer s čvrsto skalo, po kaminih v severni steni Male Cine (IV+/III). Kakšni mojstri so bili, dokazuje to, da so plezali v okovankah in seveda brez klinov.

In sedaj prvi paradoks, ki jih je bilo v Cinah sicer kar nekaj. Leta 1908 je R. Eller v solo vzponu preplezal severovzhodni raz Velike Cine (IV+/III+, III). Smer sta leto kasneje ponovila slavni A. Dibona in E. Stübler in je splošno znana le pod imenom Dibonov raz. Zelo obiskana smer, mnogi z njo začnejo svoje znanstvo s Cinami. Skoraj hkrati je R. Fehrmann z O. Perry-Smithom izpeljal drzno, izpostavljeno smer v severni steni Male Cine in s tem pomaknil stopnjo težavnosti še malo više (V+/V, IV).

Leta 1911 je znameniti P. Preuß s P. Relyjem splezal na Piccolissimo Cino, po izraziti počikaminu v severovzhodni steni. V skladu s Preußovimi načeli sta plezala brez vsakega varovanja, tudi sestop, ki gre dandanašnji vseskoj po zraku, sta opravila v prostem plezanju!

Pred prvo svetovno vojno je pomembneje posegel v ostenja Cin še slavni H. Dülfer. Leta 1912 v zahodno steno Zahodne Cine (IV+/IV), leto kasneje pa še v zahodno steno Velike Cine, kjer je preplezal čudovito zajedo (V+/V), ki še danes vzbuja splošno občudovanje.

Kraljestvo šeste stopnje

Nato sta pretekli desetletji, ko se v Cinah ni zgodilo nič pomembnejšega. Šele leta 1933 se je zgodovinski tok dogodkov znova zganil. Najprej so F. Demuth, F. Peringer in S. Lichtenegger preplezali severovzhodni raz Zahodne Cine (V/A0, prosto VII), nato pa je padel tabu navpične severne stene Velike Cine. 13.-14. 8. so E. Comici, veliki tržaški plezalec, ter brata G. in A. Dimai v desnem delu stene s tehničnim plezanjem tistega časa speljali smer, ki je kmalu dobila mitske razsežnosti in jih ima še danes (VI/A0, prosto VII). Čeprav sta se v vodstvu naveze izmenjavala večinoma brata Dimai, plezalci ne rečejo drugače, kot da gredo plezat Comicija. Nov paradoks Cin? Comici je to začutil, zato je dve leti kasneje, v manj kot štirih urah, zdrvel čez smer v solo vzponu. Smer je takoj postala neubranljiv magnet za najboljše alpiniste; prvo ponovitev sta še isto leto opravila brata Peter in Paul Aschenbrenner (ta je leta 1934 splezal znano smer v našem Travniku). Leto '33 beleži še eno mojstrovino E. Comicija: Rumeni raz (Spigolo Giallo) v Mali Cini z M. Varale in R. Zannutijem (V+/A0, prosto VI). Vrtoglavo izpostavljeni raz se pne docela navpično in pomeni enega najbolj paradnih prizorov v Dolomitih.

1935. Začne se borba za severno steno Zahodne Cine. Po številnih poskusih (med njimi tudi Comicijevem) sta H. Hintermeier in S. Meindl razrešila uganko velike prečnice, ki v skrajni izpostavljenosti, nad velikimi strehami, pripelje v sredo stene. Zaradi dežja sta sestopila in prenočila v šotoru, z lepim namenom, da naslednji dan dokončata smer. Vendar je usoda hotela drugače! V varstvu noči se je Riccardo Cassin, izredni plezalec iz Lecca, s soplezalcem V.

Cassinova prečnica v Zahodni Cini 🧗 Janez Skok

Rattijem skrivoma in potihoma splazil do vstopa v smer in začel veliko epopejo. Zjutraj sta Nemca z dolgima nosovoma lahko ugotovila, da je Cassin že visoko in da sta prvenstvo bržkone izgubila. Tri dni sta se Cassin in Ratti borila z izjemnimi težavami in slabim vremenom. Ko sta prišla na vrh, sta ju Hintermeier in Meindl prijateljsko pričakala in pogostila: lepa poteza, kljub ne ravno »fair« ravnanju pretkanega Cassina. Nemca sta si razočaranje potešila s prvo ponovitvijo smeri, takoj naslednji dan. Smer je še danes ikona Zahodne Cine, je za stopnjo težja od Comicijeve v Veliki Cini, s prosto oceno VIII.

Do začetka druge svetovne vojne je bilo še nekaj zelo pomembnih vzponov, na primer severozahodni raz Male Cine (Comici - Mazzorana, VI/A2) in jugozahodni raz Velike Cine (Mazzorana - Milani, V+/A0, prosto VI+), zgodovinski razvoj v Cinah pa se je ponovno zavrtil šele leta 1958.

»Diretisime«

Pisalo se je leto 1958. Tehnično plezanje je bilo na vrhuncu, tudi z uporabo svedrovcev.

Osrednji del severne stene Velike Cine je bil še nedotaknjen. Štirje Nemci D. Hasse, L. Brandler, J. Lehne in S. Löw so v štirih dneh, ob pomoči 180 klinov in 15 svedrovcev, toda tudi z izredno težkim prostim plezanjem, odprli novo smer (VI-/A2), ki je vse do danes, ko so jo preplezali tudi prosto (VIII+), ohranila sloves in priljubljenost. Zato je tudi dobila častljivo ime »Stara direktisima«.

Naslednje leto je prišla na vrsto severna stena Zahodne Cine, ki je v spodnjem delu popolnoma previsna. Smeri so plezali dneve in dneve, sveder je veselo pel, plezalci so ure in ure viseli v lestvicah. Kdor se vsaj malo zanima za alpinizem, ve za smeri, kot so: Spominska smer Jeana Couzyja - Francoska smer (R. Desmason, P. Mazeaud), Švicarska smer (A. Schelbert, H. Weber), Italijanska smer (C. Bellodis, B. Franceschi), Raz vereric (A. Michielli, L. Lorenzi, G. Ghedina, L. Lacedelli), katerim se je leta 1968 pridružila še smer čez Veliko streho (G. Baur, W. in R. Rudolph).

Tudi v Veliki Cini sta bili v letih 1967 in '77 splezani dve novi direktisimi: Spominska smer Camillotto Pellessier (E. Mauro, M. Minuzzo) v

levem delu stene ter malo desno od nje Španska smer (A. Gallego s tremi soplezalci).

Vse to so skrajno težavne smeri, ki so v tehničnem plezanju segale od A2 do A4, kasneje, posebno v novejšem času, pa so bile tudi prosto ponovljene in dosegale stopnjo težavnosti od VIII+ do X. Vsak prost vzpon po direktisimah v Cinah je izredno dejanje, ki ga zmorejo le posamezni izbranci.

Franček Knez in Tri Cine

Franček Knez, neprekosljiv fenomen slovenskega alpinizma, je tudi v Cinah pustil večno sled, ki je cenjena in upoštevana v mednarodni plezalski srenji. Leta 1990 je izmenično soplezalci A. Knez, M. Hrastnikom in D. Tičem prvenstveno splezal smer Killer (VIII+/VII+, VI+) in smer Vrata modrosti (VII+) v Piccolissimi, poleg tega pa še smer Zlata zajeda v Mali Cini (VII+). Za krono je dodal še skrajno težavno smer v severni steni Velike Cine Moč duha (IX). V tistem času je bila to verjetno najtežja prosto preplezana smer v Cinah. Slovenski alpi-

nisti, ki so veliko plezali v stenah Treh Cin, so na ta dejanja lahko upravičeno ponosni.

Igra se nadaljuje ...

V najnovejšem času je nekaj plezalcev, ki sodijo v sam svetovni vrh, prosto ponovilo in na novo splezalo nekaj ekstremno težavnih smeri v severnih stenah Velike in Zahodne Cine. Tako sta leta 1995 C. Hainz in K. Astner splezala smer Das Phantom der Zinne (IX+) v Veliki Cini, leta 1998 pa smer Alpenliebe v Zahodni Cini. Astner je s T. Urbanom leta 2000 potegnil smer Akut (XI-/IX, VIII) v Zahodni Cini, fenomenalni A. Huber pa leta 2000 pozimi v solo vzponu smer Bellavista (VIII+/A4) v levem delu velikih streh v Zahodni Cini. Poleti 2001 je opravil še prvo prosto ponovitev z rdečo piko in smer ocenil z XI-!

Alexander Huber je poleti 2002 opravil alpinistično dejanje non plus ultra: »free solo« je v dobrih štirih urah preplezal Staro direktisimo (VIII+) v Veliki Cini. Ob tem nas poleg brezmejnega občudovanja prežema prav srhljivo spoznanje, da so se meje človeškega dejanja in nehanja pomaknile nekam nedoumljivo daleč.

Kje so meje? Ne, meja ni ...

Mi, običajni smrtniki, pa se raje napotimo na čudovit sprehod okoli Treh Cin. Od Koče Auronzo po promenadi do sedla Lavaredo, naprej do kočice Locatelli in nazaj čez Col di Mezzo do izhodišča. Za to pot bomo rabili 3 do 3 ure in pol, verjetneje pa ves dan. Potihoma bomo hodili in šepetali med seboj, kot v svetišču. Pogled bomo venomer obračali proti navpičnim stenam, razom in previsom Treh Cin, z nepremagljivim občutkom, da gledamo nekaj nedoumljivo lepega in magično privlačnega. Tri Cine pa se bodo kot egiptovske piramide veličastno dvigale proti modrini neba in tiho zrle v večnost.

Literatura:

Tine Mihelič: Tri Cine. AR, Ljubljana 1987/1

Richard Goedeke: Sextener Dolomiten AVF. Bergverlag Rother, München 2003

Luca Visentini: Dolomiti di Sesto. Athesia, Bolzano 1983

Alexander Huber, Willi Schwenkmeier: Drei Zinnen. Bergverlag Rother, München 2004

Zemljevid:

Dolomiti di Sesto - Sextener Dolomiten. Tabacco 010, 1 : 25.000

www.vrh-sp.si

OBLAČILA ZA V GORE

TEL.: 04 57 42 777